

Intonatie Bovensmilde Herv.Kerk

Algemeen : Oorspronkelijk had het pijpwerk van 1684 grote voetopeningen en wijde kernspletten. De opnedden van de prestanten waren relatief laag. Weinig kernsteken.

In 1809 maakte Van Dam een nieuwe windlade met veel kleinere boringen. Van Dam was genoodsaakt intonatieaanpassingen te doen (vooral diverse voetopeningen verkleind).

Nu bleek, dat het noodzakelijk was het oude pijpwerk nog meer aan te passen aan lade en kerk. Na restauratie van de lade en het pijpwerk bleek de klank van de pijpen tamelijk luid en kil te zijn. Er was ook veel ruis.

Over 't algemeen kon hier veel verbetering aangebracht worden door de voetopeningen kleiner te maken en natuurlijk door "alles in de juiste stand" te zetten.

Praestant 4vt. (1684)

Hier waren de kernspletten slordig en te wijd (Proper, Praestant 8vt. lange conducten ?).

Voetopeningen over gehele linie wat kleiner gemaakt.

De Praestant werd hierdoor milder en ook veel hinderlijke ruis verdween. Veel pijpen zonder kernsteken, laag opgesneden.

Hoogste octaaf nieuw bijgemaakt.

Stemming: insnijding naast de "eieren" (geen materiaalverlies).

Praestant 8vt. (1809)

Voetopeningen over gehele linie verkleind.

Stemming : geen problemen, pijpen op lengte.

Holpijp 8vt. (1684)

Dit register had veel ruis. De kernspletten bleven ruim, maar vooral tot het tweegestreept octaaf moesten de voetjes kleiner gemaakt worden. Ook lagen veel kernen te laag.

Moeilijk was het goede tonen te krijgen van c' t/m e'. Op c' werde de windladeboring een maat kleiner, dus te klein. Van Dam verlaagde al de opnede van cis, maar het was nu ook nog noodzakelijk de opnede van de d' te verlagen.

Stemming: geen enkel probleem.

Fluit 4vt. (1684)   Quintfluit 3 vt. (1684)

Al te wijde kernspletten wat nauwer gemaakt. Voetopeningen verkleind (Van Dam had al verscheidene voetjes kleiner gemaakt).

Veel kernen iets hoger gelegd.

Stemming: de pijpen hebben waarschijnlijk nog de originele lengte. de toonhoogte bij sommige pijpen slechts met moeite gehaald (bearden ver uitelkaar).

Octaaf 2vt. (1684)

Vgl. ook Praestant 4vt. Voetopeningen tot tweegestreept octaaf kleiner gemaakt om de klank milder te maken.

Veel pijpen zonder kernsteken, opnedden laag.

Stemming: geen probleem.

Mensuur / Sesquialter nieuw.

Beoorbeeld: pijpwerk 1684 (Octaaf 2vt)

De mensuur van de Octaaf 2vt. is voor de Sesquialter en Mixture naar onderen wat enger gemaakt uit plaatsverwegingen (de originele boringen waren nog aanwezig).

De Mixtuur/Sesquialter zijn nu gemaakt naar de volgende 2 voets C's :

$$45,2 - 26,3 - 16,9 - 9,9 - 6,2$$

De labiumbreedte wordt steeds groter naar onderen toe als bij de Octaaf 2vt.

Samenstelling mixtuur :

$$\begin{array}{l} C = 1 \frac{1}{3} - 1 - \frac{2}{3} \\ c = 2 - 1 \frac{1}{3} - 1 \\ c' = 2 \frac{2}{3} - 2 - 1 \frac{1}{3} \\ c'' = 4 - 2 \frac{2}{3} - 2 \end{array}$$

Sesquialter :

$$\begin{array}{l} C = 1 \frac{1}{3} - \frac{4}{5} \\ c = 2 \frac{2}{3} - 1 \frac{3}{5} \end{array}$$

Trompet 5vt., nieuw naar voorbeeld Hindelopen (Van Dam 1812).

De laagete 11 tonen Dulciaan.

Over 't algemeen liggen in Bovensmilde de tongen niet aver op de keel als in Hindelopen en zijn ook de bekere korter (de toonhoogte in Bovensmilde is hoger).

Winddruk : 63mm

Stemming : Young 1800

Toonhoogte : $\pm \frac{1}{2}$ toon boven 440